

УДК 141.7:316.422:321.01(477)

О.В. КРАСНОКУТСЬКИЙ (кандидат філософських наук, доцент,
докторант кафедри соціальної філософії та управління)
Запорізький національний університет, Запоріжжя
krasnokutskij@rambler.ru

**ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ ІДЕОЛОГІЇ ДЕРЖАВОТВОРЕННЯ
НА РІЗНИХ ЕТАПАХ ІСТОРІЇ: АВТОРИТАРНА ТА
ДЕМОКРАТИЧНА МОДЕЛІ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ**

У статті досліджуються особливості розвитку ідеології державотворення, аналізується взаємозв'язок між суб'єктом та об'єктом державно-владних відносин. Обґрунтовується, що даний взаємозв'язок на протязі різних історичних епох сформував дві основні провідні тенденції розвитку ідеології державотворення, а разом з тим і дві моделі державного управління в історії людства: авторитарну та демократичну.

Ключові слова: ідеологія державотворення, державно-владні відносини, взаємозв'язок між суб'єктом та об'єктом державно-владних відносин, авторитарна модель державного управління, демократична модель державного управління.

Вступ

Виходячи з формаційного й цивілізаційного підходів до осмислення всесвітньо-історичного процесу, доцільно виділити дві історичні епохи, в масштабах яких можна виявити й проаналізувати найбільш істотні особливості розвитку державно-владних відносин, ідеології державотворення, на різних етапах історії людського суспільства, а разом з тим – еволюцію державного управління. Якщо в рамках першої історичної епохи, що охоплює періоди Стародавнього світу, Середньовіччя та Відродження, державно-владні відносини й ідеологія державотворення розвивалися в цілому відповідно до якоїсь однієї тенденції, яка чітко прослідковується, то в рамках другої історичної епохи, що охоплює періоди Нового й Новітнього часу, ці феномени розвиваються в цілому відповідно до іншої, якісно нової тенденції.

Мета статті: дослідити особливості розвитку ідеології державотворення, взаємозв'язок між суб'єктом та об'єктом державно-владних відносин; виявити тенденції розвитку ідеології державотворення й моделі державного управління в історії людства.

Обговорення проблеми. На світанку людської цивілізації – у первіснообщинному суспільстві – соціальна влада здійснювалася головним чином на найпростішому примітивному рівні. У цілісному первіснообщинному суспільстві, на початкових етапах первіснообщинного ладу, не було чіткої межі між суб'єктом і об'єктом влади. Таке суспільство саме було і суб'єктом влади, і її об'єктом. Соціальна влада здійснювалася на основі звичаїв, традицій, моралі, забезпечуючи його цілісність і стабільність.

Однак, з ускладненням соціально-політичної життєдіяльності суспільства, появою приватної власності, соціальної нерівності і розшаруванням людського співтовариства на класи зростає протиріччя між

суспільними та індивідуально-груповими інтересами, зумовлюючи процес поступового відокремлення, виділення суб'єкта влади від її об'єкта. Даний процес у давніх народів протікав по-різному, маючи своєрідні форми, але на своєму завершальному етапі він, як правило, завжди вступав в однакову фазу: стадію легітимації владних повноважень суб'єкта влади. Ускладнення соціально-політичної життєдіяльності суспільства, зростаюче протиріччя між суспільними потребами та індивідуально-груповими інтересами зумовлюють нарівні з відокремленням суб'єкта й об'єкта влади також і процес поступового формування такої політичної форми організації суспільства, як держава. Разом із виникненням держави на тлі політичної влади відбувається становлення й розвиток також і державної влади. Першим за хронологією в Стародавньому світі відбувається виникнення держав у східній цивілізації.

Відзначимо, що принципові відмінності східного і західного цивілізаційних шляхів розвитку полягали в тому, що на Сході, на відміну від Заходу, де приватна власність відігравала пануючу роль, відносини приватного товарного виробництва, орієнтованого на ринок, не займали значного місця. Це, в свою чергу, позначилося на застійному характері східних соціальних структур, на відсутності на Сході умов для розвитку політичних і правових інститутів, покликаних обслуговувати потреби громадянського суспільства, що народжувалось: демократичне суспільне самоврядування з правами та обов'язками кожного повноправного громадянина, члена поліса-республіки, правові гарантії його приватних інтересів, прав і свобод. Вищезгадані особливості східної цивілізації (відсутність домінуючої ролі приватної власності, застійний характер розвитку) були головними визначальними рисами держав Стародавнього Сходу, основою типологічної схожості останніх, на відміну від античних країн, що динамічно розвивались, а потім і країн Західної Європи, наступника античної цивілізації.

У державах Стародавнього Сходу – Стародавньому Єгипті, Стародавній Індії, Стародавньому Китаї, стародавніх державах Месопотамії – державно-владні відносини розвивалися шляхом активізації постійних легітимних односторонніх дій суб'єкта влади на її об'єкт і зворотної нелегітимної дії об'єкта на суб'єкт влади, здійснюваної в стихійній, довільній формі. Внаслідок практики легітимної односторонньої дії суб'єкта на об'єкт влади – як прояву одностороннього зв'язку між суб'єктом і об'єктом владного відношення – в кожній державі Стародавнього Сходу поступово складалася могутня система державної влади, побудована на жорсткому підпорядкуванні об'єктів державно-владних відносин суб'єктам, що реалізовувалося за допомогою примусу, покарання. «Сильна, караюча влада – це єдине, що забезпечує нинішнє і майбутнє існування», – говорить в «Артхашастрі...» [1, 161]. Така система була досить ефективною при формуванні й становленні стародавніх держав Сходу. Однак, вона виявилася непродуктивною, коли ці держави досягали свого більш-менш стабільного існування. Оскільки тоді в державній

життєдіяльності країн Стародавнього Сходу на перший план щодо реалізації виходили індивідуально-групові інтереси суб'єкта влади, які неодмінно вступали в протиріччя зі суспільними інтересами, зумовлюючи активний прояв негативного (регресивного) соціального начала феномена влади і зростаюче невдоволення з боку об'єктів державно-владних відносин. У таких умовах спостерігається активний прояв зворотного зв'язку між суб'єктом і об'єктом влади, що зумовлював наявність у стародавніх державах Сходу зворотної дії об'єкта влади на її суб'єкт, яка здійснювалася в стихійній, довільній формі.

Так, у країнах Стародавнього Сходу неодноразово відбувалися збройні виступи широких найбільш вразливих верств населення, які були спрямовані проти політики їх правителів, наприклад, повстання найбільш вразливого населення в Стародавньому Єгипті наприкінці періоду Середнього царства, повстання сільських жителів у Стародавньому Китаї – збройні виступи “червонобрових”, “жовтих тюрбанів” та ін. – у період царювання династії Хань. Окрім того, в давньосхідних країнах нерідко відбувалася протидія верховному суб'єкту влади з боку чиновницького державного апарату середньої ланки. Дана протидія протікала в основному в формі сепаратизму (наприклад, тенденція до сепаратизму в Стародавній Індії у часи імперії Маур'єв). Як правило, у всіх випадках зворотної дії об'єкта влади на її суб'єкт у країнах Стародавнього Сходу відбувалося значне ослаблення могутності суб'єкта влади, зменшення ступеня інтенсивності односторонньої дії суб'єкта на об'єкт державно-владних відносин, що призводило до руйнування системи державної влади в тій або іншій давньосхідній державі й до поступового ослаблення останньої.

Західна цивілізація періоду античності йшла шляхом розвитку, який багато в чому відрізнявся від шляху, пройденого у далекій давнині східною цивілізацією. Особливості процесу становлення державності в античному світі багато в чому зумовлювалися природно-географічними факторами, які створювали сприятливі умови для розвитку ремесла, зокрема металообробки. Широкий розвиток обмінних, а потім і торгівельних відносин, особливо морської торгівлі, сприяли швидкому становленню ринкового господарства й зростанню приватної власності. Розвиток продуктивних сил і виробничих відносин, соціальна диференціація, що посилювалася, зумовлювали в античному світі поступове формування сильних рабовласницьких держав із республіканською формою правління, яка забезпечувала стабільність розвитку соціально-економічних і політичних інститутів у Стародавній Греції та Стародавньому Римі. Наприкінці II тисячоліття до н.е., про що свідчить і гомерівський епос, в античному світі спостерігалася порівняно спільна тенденція до посилення влади царя, що призвело до виникнення ряду давньогрецьких і давньоримських монархій. При цьому державно-владні відносини розвивалися шляхом активізації легітимних односторонніх дій суб'єкта влади на її об'єкт і нелегітимної зворотної дії об'єкта на суб'єкт влади, яка

протікала в стихійній формі. Такий розвиток державно-владних відносин був зумовлений об'єктивно існуючим взаємозв'язком між суб'єктом і об'єктом влади. Внаслідок багаторазової зворотної дії об'єкта влади на її суб'єкт (як прояву зворотного зв'язку між суб'єктом і об'єктом влади) – цьому сприяло зростаюче протиріччя між індивідуально-груповими й суспільними інтересами – в Стародавній Греції і в Стародавньому Римі відбувалося знищення царської влади, що супроводжувалось у ряді випадків, як було в Римі зі Тарквінієм Гордим, вбивством самого царя.

Ліквідація монархії призвела до перемоги в античному світі республіканського устрою, а також до остаточного утвердження (до епохи кризи й розпаду рабовласницького суспільства) полісної системи організації держави. Але в ранньореспубліканський період демократичний потенціал, який був властивий полісній системі, що передбачає елементи безпосередньої демократії (народні збори й т.ін.), не отримав повного розвитку. Надалі процес демократизації політичного життя в античних містах-державах супроводжувався загостренням боротьби між аристократією, що тримала в своїх руках владу й прагнула законсервувати старі полісні порядки, і народом (демосом), який все більш усвідомлював свою громадянську єдність і у зв'язку з цим активізував свій вплив на суб'єкт влади – аристократію. Результатом цієї боротьби (евпатридів і демосу в Афінах, патрицій і плебеїв у Римі і т.д.) стала серія законодавчих реформ, що підірвали монополію аристократії в державних органах влади й створили основу для розвитку демократичних інститутів.

Поступово в грецьких містах-державах формувалася наступна модель розвитку державно-владних відносин: активізація легітимних односторонніх дій суб'єкта влади на її об'єкт (прояв одностороннього зв'язку між суб'єктом і об'єктом владного відношення) і легітимних зворотних дій об'єкта на суб'єкт влади (прояв зворотного зв'язку між суб'єктом і об'єктом владного відношення). Активізація зворотних дій об'єкта влади на її суб'єкт здійснювалася через різноманітні демократичні процедури, зокрема вибори, які передбачалися нормами античного права. Таким чином, у період розквіту античного світу, коли спостерігається відносно високий рівень розвитку соціально-економічних і політичних інститутів у Стародавній Греції та Стародавньому Римі, розвиток державної влади йшов шляхом активізації легітимної взаємодії суб'єкта й об'єкта державно-владних відносин. Дана взаємодія найбільш повно відображала об'єктивний взаємозв'язок між суб'єктом і об'єктом державно-владного відношення, який поступово формував закономірний характер розвитку державної влади.

До I ст. до н.е. вичерпала себе і полісна система в Римі, коли стало цілком очевидно, що республіка-місто не може справитися з повстаннями рабів і не в змозі забезпечити внутрішню громадянську єдність. У цих умовах збереження республіканської системи, що була розрахована на управління державою-містом, стає анахронізмом. На зміну республіці, що перетворилася до I ст. до н.е. в світову державу, приходять імперія. Пізня Римська імперія остаточно пориває з республікансько-полісною

демократією і все більше набуває, особливо в східній своїй частині, рис середньовічної державності. Державно-владні відносини в Римській імперії знову, як і багато століть тому у період царів, починають розвиватися шляхом активізації легітимних односторонніх дій суб'єкта влади на її об'єкт і нелегітимної зворотної дії об'єкта на суб'єкт влади, здійснюваної в стихійній формі.

На підставі вищевикладеного можна стверджувати, що в Стародавньому світі розвиток державної влади, державно-владних відносин, а разом з ними й ідеології державотворення, здійснювався в основному відповідно до наступної найбільш загальної тенденції, а саме: активізації легітимних односторонніх дій суб'єкта влади на її об'єкт і нелегітимної зворотної дії об'єкта на суб'єкт влади, здійснюваної в стихійній формі. Така тенденція розвитку владних відносин, ідеології державотворення, що спостерігається в країнах Стародавнього Сходу, на ранніх етапах існування країн Стародавньої Греції та Стародавнього Риму, а також у Давньоримській імперії, відображала найбільш істотні особливості прояву взаємозв'язку між суб'єктом і об'єктом влади в період Стародавнього світу, формуючи авторитарну модель державного управління. Однак розквіт античної громади, який супроводжувався відносно високим рівнем розвитку соціально-економічних і політичних інститутів, сприяв формуванню й основ нової тенденції розвитку ідеології державотворення, державно-владних відносин і демократичної моделі державного управління (у демократичній державі Афін, Римській республіці): активізації легітимної взаємодії суб'єкта та об'єкта влади, що більш повно відображало взаємозв'язок між суб'єктом і об'єктом влади [2, 9-10].

У західній цивілізації періоду Середньовіччя та Відродження з розвитком продуктивних сил і виробничих відносин відбувається формування феодальної формації, в рамках якої виникає монархічна державність, що поступово трансформується в абсолютну монархію. Разом із розвитком монархічної державності в країнах середньовічної Європи відбувається і формування (на зразок країн Стародавнього Сходу) наймогутнішої системи державної влади, яка будувалася за принципом беззаперечного, жорсткого підпорядкування об'єктів державно-владних відносин суб'єктам і не припускала випадків легітимної зворотної дії об'єкта влади на її суб'єкт. Така система влади – як вірно помітив Н. Макіавеллі – була ефективною на етапі становлення середньовічної державності, але виявилася не здатною забезпечити стабільний державний розвиток у країнах середньовічної Європи. Монархічна державність, що базувалася на системі державної влади, де легітимізувався лише односторонній зв'язок між суб'єктом і об'єктом державно-владних відносин, породжувала в країнах середньовічної Європи ситуацію, коли на перший план щодо реалізації виступали індивідуально-групові інтереси суб'єкта влади, зумовлюючи активний прояв негативного (регресивного) соціального начала владного феномена і зростання протиріччя між суспільними та індивідуально-

груповими інтересами. Дане протиріччя сприяло зростанню міри інтенсивності нелегітимної зворотної дії об'єкта влади на її суб'єкт (як прояву зворотного зв'язку між суб'єктом і об'єктом влади), яка відбувалася в стихійній формі. Така нелегітимна зворотна дія об'єкта на суб'єкт влади в західній цивілізації періоду Середньовіччя і Відродження виявлялася в наступному: а) масових повстаннях сільських жителів, спрямованих проти верховних правителів і місцевих феодалів (у середньовічній Англії, Франції, Німеччині); б) русі єретиків у континентальній середньовічній Європі; в) боротьбі середньовічних міст за політичне самоврядування, вольності й незалежність. Потрібно зазначити, що різні стихійні форми нелегітимної зворотної дії об'єкта на суб'єкт влади сприяли, в цілому, ослабленню загальної системи державної влади в тій або іншій середньовічній державі, падінню інтенсивності односторонньої дії суб'єкта на об'єкт державно-владних відносин, що значно підірвало сукупну міць позицій суб'єкта влади, моральні підвалини правлячої еліти, а разом з тим і долі династій монархів Європи. Отже, в період Середньовіччя та Відродження в Західній Європі розвиток державно-владних відносин, ідеології державотворення здійснювався шляхом активізації легітимних односторонніх дій суб'єкта влади на її об'єкт і нелегітимної зворотної дії об'єкта на суб'єкт влади, здійсненої в стихійній формі.

Таким чином, в епоху Стародавнього світу, Середньовіччя й Відродження взаємозв'язок між суб'єктом і об'єктом влади обумовив формування наступної, найбільш загальної тенденції розвитку державно-владних відносин та ідеології державотворення: активізації легітимних односторонніх дій суб'єкта влади на її об'єкт і нелегітимної зворотної дії об'єкта на суб'єкт влади, здійсненої в стихійній формі. Така тенденція зумовила, в свою чергу, формування й домінування авторитарної моделі державного управління на протязі даної історичної епохи. Початок нової епохи в розвитку людського суспільства – періодів Нового й Новітнього часу – відзначився гострими протиріччями між суспільними та індивідуально-груповими інтересами, яскраво вираженим проявом негативного (регресивного) соціального начала феномена влади в життєдіяльності передових західноєвропейських країн. Це зумовлювалося, передусім, розпадом у країнах Західної Європи феодальної формації, на зміну якій, з відповідним рівнем розвитку продуктивних сил і виробничих відносин, із неминучістю прагнула капіталістична формація. Становлення нових, капіталістичних відносин у тій або іншій державі Західної Європи вимагало нормативного, законодавчого закріплення основоположних прав, свобод людини та громадянина й демократичних гарантій їх забезпечення, а також розвитку й вдосконалення соціально-економічних і політичних інститутів. У таких умовах особливо активно проявляв себе зворотний зв'язок між об'єктом і суб'єктом влади, детермінуючи високу міру інтенсивності зворотної дії об'єкта на суб'єкт державно-владних відносин, що протікала в стихійній, довільній, нелегітимній формі. Інтенсивна нелегітимна зворотна дія об'єкта влади на її суб'єкт у передових країнах

Краснокутський О.В., 2012

періоду Нового часу призвела, врешті-решт, до виникнення ряду буржуазних революцій (англійської буржуазної революції XVII ст., французької буржуазної революції XVIII ст., першої американської буржуазної революції – північноамериканської війни за незалежність (1775-1783 рр.). Буржуазні революції в Новий час заснували процес легітимації зворотної дії об'єкта влади на її суб'єкт, тобто суспільного визнання, нормативного, законодавчого закріплення права об'єкта державно-владного відношення чинити зворотню дію, впливати на суб'єкт цього відношення шляхом регламентованих демократичних процедур, зокрема виборів. Таке право передбачалося, передусім, у нових конституційних законодавчих актах відповідних буржуазних держав.

Із моменту перших буржуазних революцій був встановлений початок представницькому, республіканському правлінню, яке по мірі свого розвитку забезпечувало участь усе більш широких верств населення в державній і політичній життєдіяльності. У передових державах людина отримала небачені раніше в історії політичні права та громадянські свободи, що зробило можливим більш повну реалізацію політичного (а разом з ним і економічного) потенціалу суспільства, стабільний розвиток і вдосконалення політичних та соціально-економічних інститутів. Процес легітимації зворотної дії суб'єкта влади на її об'єкт у період Нового часу протікав поступово, часто залежачи від зміни політичної форми правління – монархії або республіки – в тій або іншій країні. Так, у період Нового часу в державах (наприклад, у Франції) державно-владні відносини розвивалися при монархічній формі правління шляхом активізації легітимних односторонніх дій суб'єкта влади на її об'єкт і нелегітимної зворотної дії об'єкта на суб'єкт влади, здійснюваної в стихійній формі, а при республіканській формі правління шляхом активізації легітимних односторонніх дій суб'єкта влади на її об'єкт і легітимної зворотної дії об'єкта на суб'єкт влади. Розвитку процесу легітимації зворотної дії об'єкта на суб'єкт влади в Новий час сприяла активна діяльність широких верств населення в тому або іншому регіоні світу, яка була спрямована на боротьбу за свої політичні та соціально-економічні права і свободи (визвольна війна 1810-1826 рр. і утворення незалежних держав у Латинській Америці, ліонські повстання робочих 1831-1834 рр. у Франції, повстання сілезьких ткачів 1844 р. у Німеччині, чартистський рух 1836-1848 рр. в Англії, буржуазно-демократичні революції 1848-1849 рр. в Європі і т.д.). У цілому в період Нового часу розвиток державно-владних відносин, ідеології державотворення здійснювався відповідно до наступної, найбільш загальної, тенденції: активізації легітимних односторонніх дій суб'єкта влади на її об'єкт (як прояву одностороннього зв'язку між суб'єктом і об'єктом владного відношення) і легітимації зворотної дії об'єкта на суб'єкт влади (як прояву зворотного зв'язку між суб'єктом і об'єктом владного відношення). Таким чином, у Новий час розвиток владних відносин, а разом з ними й ідеології державотворення, зумовлювався так само, як і на попередніх

історичних етапах, існуючим об'єктивно взаємозв'язком між суб'єктом і об'єктом влади. Цей взаємозв'язок детермінував розвиток ідеології державотворення, владних відносин у даний період шляхом активізації як легітимних односторонніх дій суб'єкта влади на її об'єкт, так і легітимації зворотної дії об'єкта на суб'єкт влади, що призводило до формування підвалин демократичної моделі державного управління.

У Новітній час спостерігається пік розвитку капіталістичної формації і перехід, у другій половині ХХ століття, розвинених країн світу до постіндустріального інформаційного суспільства. Розвиток людської цивілізації в Новітній час зумовлює появу на політичній карті світу нових повноправних членів світової спільноти – цілої плеяди молодих незалежних держав, формування яких відбувалося після закінчення першої, а потім і другої світових воєн. Вдосконалення в період Новітнього часу соціально-економічних і політичних інститутів, яке супроводжувалось розвитком продуктивних сил і виробничих відносин, створювало сприятливий ґрунт для повноцінного прояву взаємозв'язку між суб'єктом і об'єктом влади, що сприяло завершенню процесу легітимації зворотної дії об'єкта на суб'єкт державно-владних відносин. Поступово ці відносини в ХХ ст. починають розвиватися шляхом активізації і легітимних односторонніх дій суб'єкта влади на її об'єкт, і легітимних зворотних дій об'єкта на суб'єкт влади. Тобто в Новітній час державно-владні відносини, також як і в період розквіту античного світу, набувають таку тенденцію свого розвитку, як активізація легітимної взаємодії суб'єкта й об'єкта влади. Цьому сприяє відносно високий рівень розвитку соціально-економічних і політичних інститутів у людській цивілізації. У процесі легітимної взаємодії суб'єкта й об'єкта державно-владних відносин поступово в багатьох країнах світу формується й стверджується демократична система державної влади, така ідеологія державотворення й модель державного управління, в якій суб'єкти, ґрунтуючись на правових і соціальних нормах, набувають право й можливість чинити односторонню дію на об'єкти, а останні, спираючись також на правові та інші суспільні норми, які закріплюють принцип соціальної відповідальності, володіють правом і можливістю здійснювати зворотну дію, вплив на суб'єктів державно-владних відносин. Отже, в демократичній системі державної влади й управління об'єкт останньої має право здійснення на основі соціальної відповідальності зворотної дії на суб'єкт державно-владних відносин, впливати на нього, контролювати його дії, вчинки, остаточні наслідки владної діяльності. Зворотна дія об'єкта на суб'єкт влади здійснюється в політичній і державній життєдіяльності в процесі безпосередніх демократичних виборів (референдуму), у життєдіяльності громадянського суспільства в процесі різних форм самоврядування. Легітимність владної взаємодії й державного управління в передових країнах світу в Новітній час гарантується, передусім, конституціями цих країн.

Якщо основним ресурсом влади в епоху Стародавнього світу, Середньовіччя й Відродження виступає примушування, безпосередня

Краснокутський О.В., 2012

фізична сила, в період Нового часу – багатство, грошовий капітал, то в період Новітнього часу основним засобом реалізації державно-владних відносин у системі влади й державного управління, особливо в другій половині ХХ ст., поступово стає інформація, знання в його різноманітному вигляді. Отже, в епоху Нового й Новітнього часу, коли спостерігається відносно високий рівень розвитку соціально-економічних і політичних інститутів, який забезпечує процвітання капіталістичної формації і перехід розвинених країн світу до постіндустріального інформаційного суспільства, створюються сприятливі умови для найбільш повного прояву в життєдіяльності соціально-неоднорідного суспільства взаємозв'язку між суб'єктом і об'єктом влади. Даний взаємозв'язок зумовлює розвиток державно-владних відносин, ідеології державотворення шляхом активізації легітимної взаємодії суб'єкта та об'єкта влади, що і складає провідну тенденцію розвитку ідеології державотворення в епоху, яка розглядається. Дана тенденція обумовила становлення й розвиток демократичної моделі державного управління, що панує зараз у сучасному світі.

Висновки

Взаємозв'язок між суб'єктом і об'єктом влади обумовив формування двох основних провідних тенденцій розвитку ідеології державотворення, державно-владних відносин та моделей державного управління в історії людства. Взаємозв'язок між суб'єктом і об'єктом влади найбільш повно проявляється в життєдіяльності соціально-неоднорідного суспільства в умовах відносно високого рівня розвитку соціально-економічних і політичних інститутів, зумовлюючи розвиток ідеології державотворення, державно-владних відносин шляхом активізації легітимної взаємодії суб'єкта й об'єкта цих відносин на основі соціальної відповідальності, внаслідок чого відбувається становлення демократичної системи державної влади й моделі державного управління. Із вищевикладеного виходить, що цивілізовані форми суспільно-політичної життєдіяльності соціуму, засновані на відносно високому рівні розвитку соціально-економічних та політичних інститутів, сприяють найбільш повному прояву взаємозв'язку між суб'єктом і об'єктом влади, що забезпечує розвиток ідеології державотворення, державно-владних відносин шляхом активізації легітимної взаємодії їх суб'єктів і об'єктів, а разом з тим і становлення, розвиток усєї демократичної системи влади в цілому.

Перспективи подальших наукових досліджень: для забезпечення оптимізації розвитку ідеології державотворення, державно-владних відносин в умовах сучасної України необхідні вироблення й реалізація єдиної національної програми еволюційного суспільно-політичного розвитку країни, розробка науково обґрунтованої теорії поступального розвитку українського суспільства.

Список літератури

1. Артхашастра или наука политики: Пер. с санскрита / Издание подготовил В.И. Кальянов; Ред. комис. В.В. Струве и др. – М.-Л.: Изд-во АН СССР, 1959. – 793 с.

2. Краснокутський О.В. Соціально-філософський аналіз феномена влади: Автореф. дис... канд. філос. наук: 09.00.03 / Запорізький національний університет. – Запоріжжя, 2004. – 17 с.

Надійшла до редакції 20.03.2012р.

А.В. КРАСНОКУТСКИЙ

Запорожский национальный университет, Запорожье

ОСОБЕННОСТИ РАЗВИТИЯ ИДЕОЛОГИИ ГОСУДАРСТВЕННОГО СТРОИТЕЛЬСТВА НА РАЗНЫХ ЭТАПАХ ИСТОРИИ: АВТОРИТАРНАЯ И ДЕМОКРАТИЧЕСКАЯ МОДЕЛИ ГОСУДАРСТВЕННОГО УПРАВЛЕНИЯ

В статье исследуются особенности развития идеологии государственного строительства, анализируется взаимосвязь между субъектом и объектом государственно-властных отношений. Обосновывается, что данная взаимосвязь на протяжении различных исторических эпох сформировала две основные ведущие тенденции развития идеологии государственного строительства, а вместе с тем и две модели государственного управления в истории человечества: авторитарную и демократическую.

Ключевые слова: идеология государственного строительства, государственно-властные отношения, взаимосвязь между субъектом и объектом государственно-властных отношений, авторитарная модель государственного управления, демократическая модель государственного управления.

A. KRASNOKYTSKY

Zaporozhye national university, Zaporozhye

PECULIAR PROPERTIES OF THE STATE BUILDING IDEOLOGY` DEVELOPMENT IN THE DIFFERENT STAGES OF THE HISTORY: AUTHORITARIAN AND DEMOCRATIC MODELS OF THE STATE ADMINISTRATION

In the article the special features of the state building ideology` developmen are investigated, the interrelation between subject and object of official government relations is analyzed. It is based, that this interrelation for the duration of different historical epochs formed two basic leading trends of development of the ideology of state building, and at the same time two models of state administration in the history of humanity: authoritarian and democratic.

Key words: state building ideology, official government relations, interrelation between subject and object of official government relations, authoritarian model of state administration, democratic model of state administration.